

ŽLAHTNO KOMEDIJSKO PERO 2026

Na natečaj za žlahtno komedijsko pero 2026 je prispelo 16 besedil. Strokovna žirija v sestavi Katja Gorečan, Urban Kuntarič in Mojca Redjko je v skladu z dostopnimi podatki ugotovila, da vsa prejeta prispela besedila ustrezajo formalnim pogojem natečaja. Žirija je soglasno odločila, da nagrado žlahtno komedijsko pero 2026 prejme **Iva Štefanija Slosar** za izvirno komedijo *Prvič so demokracijo izumili v antični Grčiji, drugič pa v gasilskem domu.*

UTEMELJITEV

Besedilo *Prvič so demokracijo izumili v antični Grčiji, drugič pa v gasilskem domu* skupaj s *Predigro: Prireditev ob dnevu samostojnosti in enotnosti v gasilskem domu* spretno preigrava značilnosti aristofanske ekonomske in socialne komedije v specifično sodobnem in aktualnem slogu. Vključuje elemente magičnega realizma, karnevala, absurda, folklore in poganskih ritualov, tradicije antične komedije v vzporednem svetu novodobnega turbokapitalizma ter specifik izpostavljanja družbenih omrežij in obsedenosti z individualizmom, kjer se v ospredje postavljajo zgolj potrebe in interesi posameznikov, ne glede na posledice njihovih brezkompromisnih intervencij za določene družbene skupine.

V komediji smo priča ekonomskim, socialnim in bivanjskim raznolikostim, od lastnikov fitnesa Ahiles s sloganom *On je imel peto, vi izgovorov nimate!* do gorečih zagovornikov ljudske skupnosti, ki želi ohraniti svoj gasilski dom. Gasilski dom pa ni le stavba, je zadnje zatočišče in zbirališče ljudi te male skupnosti, kjer lahko da počnejo na videz banalne stvari, a vendar so zanje ta srečanja pomembna, združevalna in predvsem zabavna. Skupnost v kraju izgublja osnovne servisne prostore, kot so trgovina, pošta, banka, bencinska črpalka, tudi prevozne povezave z drugimi kraji – prebivalcem večjih mest precej samoumevno infrastrukturo. Besedilo na sporočilni ravni prikazuje, kako hiperkapitalizem, obseden s konceptom individualizma in hlepenja po zaslužku, uničuje manjše tradicionalne skupnosti, ki še gojijo skupnostne običaje, v tem primeru pustovanje, star ljudski praznik, temelječ med drugim tudi na domišljiji, ustvarjalnosti in veselju. Po besedah etnologa Janeza Bogataja je pustovanje ena najstarejših manifestacij človeka, njegove osnove pa naj bi bile družbenokritične, saj so ljudje lahko enkrat v letu nekaznovano *udarili* po vseh družbenopolitičnih negativnostih. Pustovanje vključuje tudi norčavost in *šemljenje*, s čimer neguje povezanost, solidarnost in radost.

Avtorica jezik komedije *Prvič so demokracijo izumili v antični Grčiji, drugič pa v gasilskem domu* domiselno in bistroumno uporablja za preigravanje različnih nivojev – od privzdignjenega sloga in filozofskih misli starih Grkov do nizkega, vulgarnega jezika s kletvicami; hkrati pa z nekaterimi ponovitvami, npr. besed tič (v replikah) in falus (v didaskalijah), bistva maskote Pusta, razbija načela njihove pogoste komedijsko obscene rabe, pomene inovativno preobrača ter se z dejanjem postavljanja Pusta nanaša na dionizične procesije, kjer so udeleženci v povorkah nosili falus, hlebce kruha in druge daritve. Tudi nepredvidljivi, bizarni in neulovljivi dramski liki, npr. Medved, Dojenček, Pika Nogavička, Čarovnica, Ciganka, Španka, Policistka, Samorog, Ninja, Potapljač, Duhovnik, Turek in drugi, se pogosto izražajo komično s strahom pred novim in neznanim, ki prihaja od drugih. V besedilu dobrodošlo zaznamo tudi prevpraševanje položaja ženske na podeželju.

Protest proti prevzetju gasilskega doma, katerega bizarno posodobljeno pročelje s po novem zaklenjenim vhodom v večjem delu besedila ponazarja odsotnega antagonista, v finalnem masovnem pretepu je dogajalni vrhunec, ki domačine združi in hkrati deluje katarzično, zažig Pusta pa se razraste v neusmiljen prikaz možnih posledic brezkompromisnih intervencij. Dramsko besedilo motivike pustovanja in z njim povezanih običajev ne uporabi zgolj za

dramsko kuliso, temveč s tem poganskim motivom ustvari poglobljeno in kompleksno študijo mehanizmov v medosebnih odnosih ter odnosov in pozicij moči v širši družbi, na globalni ravni v smislu okupacije ozemlja in družbenega prostora, s tem pa prilaščanja in prisilne asimilacije domačinov. V tem kontekstu izpostavljamo tudi izvirno kritiko koncepta *pobarvanega* obraza, v preteklosti rabljenega kot gledališko ličilo za karikirano upodabljanje temnopoltih ljudi, ki je igral pomembno vlogo pri utrjevanju in širjenju rasističnih stališč.

Komedija *Prvič so demokracijo izumili v antični Grčiji*, drugič pa v *gasilskem domu* z domiselnimi akcijami in v prodornem, inovativnem in fleksibilnem dramskem jeziku odpira raznovrstne bistvene tematike z večplastnim humorjem in iskrenim sočutjem ter se spretno poigrava s presenetljivimi uprizoritvenimi in literarnimi postopki.

Zapisala Katja Gorečan